

МИНИСТАР ОДБРАНЕ СЦГ ЗОРАН СТАНКОВИЋ

КАКВА ДРЖАВА,

Не може више нико да упире прстом у Војску. Нека свако гледа у свој ресор, али нека при том каже шта то код нас није уреду и нека допринесе да се проблем реши. Већ сам чуо опаске: Бићеш министар вазалске војске! Па ако је држава вазалска, и војска ће бити таква. Каква је држава, таква јој је и Војска, а какви су грађани, таква ће бити и држава.

■ 6

ТАКВА И ВОЈСКА

Доктор Зоран Станковић, специјалиста судске медицине, често је помињано име на новинским ступцима. Медији су га у стопу пратили и извештавали о његовом хуманом раду током ратова на простору СФРЈ. Он је педантно бележио све трагове злочина. Некад је у тој мисији имао савезнике, али је чешће био препуштан самом себи. Истовремено, лекар је који је досегао до генералских звездица, а недавно је изабран за министра одбране СЦГ. Током протеклих година било је оних који су га ценили и волели и оних који су га нападали, али му нико није могао оспорити да је поштен, одговоран и храбар, да се истрајно борио против свих незаконитих радњи у Војсци, али и друштву. Своје име заложил је још једном у покушају да помогне Војсци, чији је углед у друштву прилично пољуљан бројним аферама.

Господине министре, који су били Ваши разлози да прихватите министарско место и поред тога што сте пролетос смењени са дужности начелника ВМА и пензионисани на лични захтев?

– Постоје два разлога. Први је морална обавеза према премијеру Војиславу Коштуници, који ме је пре две године, као председник савезне државе, поставио на место начелника Војномедицинске академије и предложио за унапређење у чин генерала. Знам да је било људи који су се томе противили, али је он веровао у мене и вероватно је био задовољан оним што сам до тада постигао на професионалном плану. Истина је да он у време моје смене са дужности начелника ВМА није учествовао у одбрани, али ја од њега то нисам ни очекивао. Не тражим да ме ико брани. Могу да прихватим да је то био политички став и договор, или да у том тренутку ја нисам био човек за ту дужност. Једино што је у тој ситуацији било ружно јесте чињеница да ми нико на време није рекао да ћу бити смењен.

Други разлог је то што мислим да могу да помогнем да се, да тако кажем, поврати стари сјај Војске. У Војсци још увек постоје квалитетни и искусни људи, на које могу да се ослоним у остваривању тог циља. Али од великог значаја ће ми бити и помоћ многих наших ратних генерала, који су пензионисани у напону снаге, а да нико са њима није разговарао о томе шта треба сада урадити. Разговарао сам са некима од њих и сматрам да су њихова искуства драгоценост. Могу да замислим што би све ти људи који су учествовали у протеклим ратним сукобима, поготово током агресије НАТОа, имали да кажу, на пример, о Војној доктрини и њеном усвајању. Њихова искуства треба сакупити, обрадити и искористити. Покушаћу да их окупим како би изнели своје драгоцене идеје. Не видим разлога зашто не би било тако. Ја поштујем младост, школоване људе, али ценим и искуство. Нажалост, изгледа да само ми искуство не поштујемо и да се увек учимо на грешкама.

Који су ваши приоритети у раду?

– Тешко је у овом тренутку рећи шта су приоритети у мом раду, јер је све важно. Свој мандат почео сам посетама Војномедицинском центру Нови Београд, Војној установи “Карађорђево” и јединицама ангажованим на обезбеђењу административне линије са Косметом, јер сматрам да ту има највише проблема.

У новобеоградском ВМЦ-у срео сам људе незадовољне стањем до кога су доведени због наводне реформе којом су укинута бројна радна места, а да истовремено нису обезбеђени услови да систем функционише. Сазнао сам да не би било дугих редова да се не чека на увођење телефонске линије за заказивање преледа, а проблем још није решен. И сада замислите, малтретира се толико људи, уместо да се уведу два телефона за заказивање посета. Ту је проблем у организацији. Друга ствар, редови не би били толики да су на Цераку или Бежанијској коси остале да раде амбуланте са два лекара и две сестре. Ја сам свестан чињенице да ми не можемо превише да урадимо у овом тренутку, али тако мало можемо.

У Карађорђеву сам питао запослене од чега живе ако неколико година нису добили плату. Сазнао сам који су им проблеми, и покушаћемо да их превазиђемо. Сви знамо како је Карађорђево некад изгледало. А сада су на белом хлебу – не знају да ли ће их неко узети у закуп или не. Време тече, сетва скоро пролази и нико не води рачуна о томе да од тих прихода може да живи бар стотину људи.

Административну линију са Косовом и Метохијом чувају наша деца. Држава тим људима мора да обезбеди боље услове смештаја и рада и неопходну заштитну опрему.

Четврти сегмент који желим одмах да сагледам јесу ванредни догађаји у Војсци. Узрок једног броја самоубиства и убиства јесте коришћење опојних средстава. Наредио сам да се направи план и обави тестирање на опијате. Тестираће се сви војници на одслужењу војног рока, сви студенти Војне академије, али и млађе старешине. Па да видимо колики је тај број. То морамо да пресечемо.

Морам да кажем још једну ствар, па свиђало се то неком или не. Када сам дошао на место начелника ВМА сачекао ме непосредно пре тога формиран Кабинет, па сам морао неке људе да мењам. Не знам коме се сада журило да исто то уради без мог знања. Моје је право да бирам људе у које имам поверење, чланове свог тима, јер ако не делим одговорност ни са ким, зашто бих делио власт.

Моја је обавеза, без обзира на раније несугласице, да сарађујем са председником Борисом Тадићем, и ја ћу радити на унапређењу те сарадње. Његовог саветника за питања одбране укључићу у све активности Министарства. Успоставићу коректну сарадњу и са председником државне заједнице Светозаром Маровићем и његовим саветницима. Не желим да дајем никакве негативне изјаве о било ком од њих, нити да се по било ком основу спорим са њима. Ако ћемо се спорити, то ће бити док састанак траје, а када изађемо у јавност, морамо бити јединствени. Мислим да не постоји проблем за који не можемо да нађемо заједничко решење. Исто се односи и на људе који су отишли, или ће отићи због ових или оних разлога. Ја о њима не желим да кажем ниједну ружну реч, нити ћу да омаловажавам оно што су до сада урадили.

Припадници Војске од новог министра одбране у овом тренутку очекује веома много, посебно у побољшању животног стандарда, који је последњих година пао на недопустиво низак ниво.

– Двадесет четвртог октобра разговарао сам са министром финансија Србије Млађаном Динкићем и договорено је да се, после више од две године, запосленима у МО и ВСЦГ повећају плате, у просеку, за око 14,5 одсто. Плате људи са високом и вишом стручном спремом биће повећане до 20 одсто, а они са нижом добиће мање. Надлежне службе Министарства одбране и Министарства финансија заједно раде на томе и повећање ће бити исплаћено са октобарском платом. Свестан сам чињенице да то повећање није довољно, али сам после разговора са министром финансија уверен да је то само први корак у побољшању стандарда припадника МО и ВСЦГ.

ДВОСТРУКИ АРШИНИ

– Ако неко мисли да је у реду да о Војсци или њеним деловима говори негативно, а да се налази на челним функцијама у овој држави, онда нека опрости, моја реакција биће веома оштра. Зато ми морамо да видимо који су нам најважнији проблеми. Рецимо, ако нема пара, не може да се деси да их за неке структуре и министарства има, а за наше нема. Не може да се спроводи политика двоструких аршина.

ДОСТОЈАНСТВО

– Неки су ми предлагали да одмах чим ме изаберу за министра одбране одем у Брисел. А шта ћу ја тамо да радим? Морамо да имамо јасно диференциран став шта је Војска на државном нивоу. Нећу да пошто-пото уђемо у евроатлантске интеграције, а да не постоји никакво поштовање према Војсци. И са овако малом државом и са овако мало становника у односу на неке друге земље, ми морамо да имамо своје достојанство и самопоштовање, јер само на тај начин можемо да се покажемо као квалитетни, одговорни и кооперативни сарадници.

Да ли је то знак да ће се Војска убудуће редовније финансирати, иако се у јавности најављивало даље смањење војног буџета?

– Није тачан податак са којим се спекулисало у јавности да ће се смањити војни буџет. Напротив, буџет ће се повећати у оном делу који се односи на опремање Војске, побољшање животног стандарда њених припадника и решавање стамбених проблема.

Нису занемариве ни могућности које имамо за остваривање сопствених прихода којима би се попуњавао војни буџет. Та средства су сада планирана у износу од 1,3 милијарде динара. Мислим да је то мало и да бисмо могли да остваримо много веће приходе. Дакле, војни буџет може бити и много већи, и то сада зависи од нас. Ако више зарадимо, имаћемо више пара у буџету него што смо имали до сада. Преостаје нам да направимо такве подзаконске акте којима бисмо стимулисали род наших војнодоходовних и других установа. Примера ради, ако неко ко долази у земљу хоће да плати пратњу Кобри, која је, с обзиром на њихов квалитет, веома скупа, ми им то можемо омогућити. Зарадиће сви који су ангажовани на том послу, а део прихода отићи ће у војни буџет.

Да ли се у попуњавању војне касе рачуна и на средства од продаје и закупа војне имовине?

– Како је договорено у разговору са министром Динкићем, војни буџет ће се попуњавати и средствима оствареним продајом или издавањем имовине која нам није неопходна за редовно функционисање система одбране. Међутим, сама продаја војних објеката не значи ништа. На пример, ако за зграду Војнотехничког института у Београду можемо да добијемо само пет милиона евра – нећемо је продати уколико годишњим издавањем може да донесе заруду од два милиона евра. То ће бити наш стални извор прихода за функционисање система одбране. На томе ћемо insistирати и настојати да сви ти капацитети које Војска има буду ангажовани и да остварују додатни приход, који држава не може другачије да нам обезбеди.

Значи ли то да у Вашем мандату имамо одлучнију подршку републичке владе да се реше нагомилани проблеми?

– Мислим да је свима у овој држави стало да имамо снажну, озбиљну, одговорну и стабилну војску, која ће у датим тренуцима одговорити постављеним задацима. То мисле сви, и они на власти и они из опозиције. Али нисам убеђен да се на томе довољно ради. На седници Скупштине нисам чуо ниједан предлог којим би се побољшало стање у Војсци. Само се чују две "чаробне речи" – реформе и смањења.

Наставак реформе је, ипак, приоритетан задатак Војске, и то је био један од услова који Вам је постављен приликом избора на место министра одбране. Шта је, по Вашој оцени, крајњи циљ те реформе?

– Крајњи циљ те реформе јесте да ВСЦГ буде у складу са потребама одбране земље. Како она треба у овом тренутку да изгледа, зависи од стратегије државе. Ако је држава дала задатак да је наша будућност да уђемо у евроатлантске интеграције, онда ћемо ми реформу Војске прилагодити тим интеграцијама. То подразумева да не треба измишљати

ништа посебно, већ да прихватимо стандарде снага у које желимо да уђемо, као и стандарде у области наоружања и војне опреме.

Када се помињу реформе обично се каже да Војска треба да буде мања и боље опремљена. Преведено са језика политике, колико је то хиљада људи?

– Питао сам каква је пројекција Војске и које је њено бројно стање, али нико није знао да ми одговори. Чуо сам да се помињу бројке од 25.000 до 30.000 људи. Добро, а зашто Словенци који имају један и по милион становника плаћају 8.500 професионалних војника, иако су у НАТОу. Да ли би и ми требало да следимо ту пропорцију. Ако је нас осам милиона, избројите колико би требало да буде војника. Или, зашто бугарска армија има 49.000 војника, а има приближно исто становника као ми.

Ако се ваздушни простор сваке земље мора обезбеђивати по међународним стандардима, зашто ми сами не бисмо чували наше небо сопственим средствима и ангажовањем људи којима је стало до ове државе, а не да то за нас раде странци, ма колико они били добронамерни. Рекао сам генералима Љубиши Јокићу, новом начелнику Генералштаба, и Владану Марјановићу, команданту Ваздухопловних снага, да направе прорачун и, ако је тачно да би та услуга могла да нас кошта педесет до шездесет милиона евра, онда треба сагледати колико авиона можемо да купимо за те паре – и да не зависимо од другог.

Вашем избору за министра претходило је неколико немилих догађаја. Најпре афера око набавке војне опреме, а затим и неколико самоубистава војника. Све то заједно, од топчидерског случаја до данас, угрожава углед Војске у јавности. Шта ћете учинити да се то заустави?

– Нарушен углед Војске у друштву можемо да поправимо једино успешним извршавањем свих задатака који се пред нас постављају, принципијелним односом и већим степеном отворености институција система одбране према јавности. Војска је имала аферу Топчидер, а њеном стварању је сама допринела тиме што су надлежни људи у три дана дали три различите изјаве о тој трагедији. Последица је неповерење јавности. Стога данас, иако је сто људи видело да се војник убио

ОФИЦИРИ НОВОГ ДОБА

– Наши савремени официри нису људи који ће узети топове, грмети и вежбати у околини Београда. Они морају да се усавршавају у великим светским центрима, да говоре стране језике и имају пријатеље и колеге широм света.

пред стројем, у јавности постоји сумња да је то било самоубиство. Неко ту сумњу подгрева.

Кад је реч о афери са "Милетом Драгићем", још траје истрага и ја не желим да се мешам у њу. Неки су били ухапшени, подигнуте су оптужнице, и нека то иде својим током. Не могу да причам о нечему што није завршено. Оног тренутка када то буде регулисано пред надлежним државним органом, нека свако одговара за оно што је урадио. С друге стране, моја је обавеза да Скупштини државне заједнице предам документацију о том случају. То ћу урадити уколико не штети истражном поступку. Међутим, дешавало се да управо посланици и функционери у Скупштини злоупотребљавају неке податке за своју политичку промоцију. Селективно их пласирајући у јавност, само стварају забуну. Сматрам да је неопходно обезбедити заштиту тих података, да се тачно зна ко их је добио, па ако се информације појаве у јавности, да се исто тако зна ко их је дао.

Не кажем то без разлога. Јуче сам држао први Колегијум са министром Давинићем. Био је то протоколарни састанак, примопредаја дужности, а одмах потом освануо је напис у новинама, у коме има делимично истине о томе шта је било на том колегијуму, али су дате две реченице које могу да се тумаче и на овај, и на онај начин. Ту информацију није могао да да нико други сем нас десеторо који смо били на том састанку. Тражићу да надлежне службе открију тог човека, а онда ћу на сва звона разгласити који људи манипулишу полуминформацијама, јер немам шта да кријем.

И поред тога, јавност рада остаје Ваш основни принцип?

– Свакако. Нису новинари криви.

Припадници Војске, поготово они који су у КЗБ, морају бити опремљени заштитном балистичком опремом. Зна се да је по војним

стандาร์ดима испитана опрема "Производње Миле Драгић", пре свега шлем и борбени балистички прслук, и да су уведени у наоружање. Да ли ће се, када се заврши истражни поступак, од Драгића куповати ти производе или не?

– Закон је прописао за сваку куповину тендере. На њих имају право да се јаве домаћи и страни произвођачи. То се односи на војну опрему. Ако Миле Драгић има најбољу опрему и ако су његове цене најприхватљивије, онда је нормално да је од њега купимо. Не видим зашто не би било тако. Али има ту и нешто друго. Није све у балистичкој опреми. Ми војску морамо да опремимо и модерним наоружањем. Морамо да водимо рачуна када се шта купује и морамо да имамо план опремања. А количину балистичке опреме која се помиње у уговорима неко мора да образложи.

Под капом Министарства одбране је и шест предузећа одбрамбене индустрије. У њима је држава већински власник капитала. То је за те фирме и добро и лоше, јер је Војска слаб купац и платиша њихових производа, па су предузећа присиљена да се боре за излазак на тржиште. Имате ли визију како помоћи тим великим фирмама?

– Сви знају да је наменска индустрија ранијих година доносила огромне приходе овој земљи – око две милијарде долара, и уживала велики углед у свету. Међутим, чињеница је да су та предузећа због свих догађаја током протеклих година изгубила кредибилитет и тржиште за продају опреме и наоружања, али не и њиховог квалитета. И данас, с обзиром на помињане евроатлантских интеграција, ми треба да нађемо простор где бисмо могли да се прикључимо и да утврдимо шта је то што можемо да производимо и да продајемо. Али морамо бити свесни чињенице да постоје ограничења и да је много тога што спречава да војна индустрија буде оно што је некада била.

Даношењем Закона о учешћу професионалних припадника ВСЦГ у мировним операцијама и других подзаконских аката у тој области, добили смо правни оквир за извршавање тог задатка Војске, дефинисаног Стратегијом одбране. Да ли се већ ове године може очекивати ангажовање наших јединица у мировним мисијама?

– У које мировне мисије мислите да ће наша војска да иде? Војска не може да иде у мировне мисије неопремљена, и то свима мора бити јасно. Одлазак у мировне мисије представља, пре свега, одлуку надлежних државних органа, првенствено Скупштине државне заједнице, али они морају схватити да ја по тој одлуци не желим да шаљем припаднике Војске са аутомобилима старим по 10 и више године, без одговарајуће заштите, наоружања, средстава везе. Ми јесмо кадровски оспособљени за те мисије, имамо обучен кадар, који са одређеном дообуком може да задовољи тражене критеријуме, али материјално нисмо спремни – и то мора свима да буде јасно.

У више наврата помињали сте да желите да вратите стари сјај нашој војсци. Многи су Вас погрешно разумели. На шта сте тачно мислили?

– Недавно сам чуо у скупштини став једног школованог човека, који је рекао да сам га разочарао што желим да вратим стари сјај Војсци, и то оној којој је једина дужност била да брани маршала. Ја не могу са њим да пољемисем. Ако он сматра да је ова војска само наставак оне која је била после 1945, онда он не зна шта је војска. Не зна да ова војска наставаља традицију оне војске која је урадило то што ниједна пре ње није – напустила своју територију, па се на њу победнички вратила, и при том поднела највеће жртве прелазећи преко Албаније. Он не схвата да ту војску чине и војводе Степа Степановић, Живојин Мишић, Војвода Путник, и други који су у једном тренутку показали како се бори за част и чест и достојанство државе, и народа, и грађана који живе у њој. Он не схвата да је ова војска и после 1945. имала бриљантни резултат и из ње су изникле светски признате установе, као што су Војнотехнички институт, Војномедицинска академија, Ансамбл "Станислав Бинички", и друге. Многи то желе данас да растуре у име реформе. У име које реформе? Која реформа налаже да се растурају институције од националног угледа? ■

Славољуб М. МАРКОВИЋ
Мира ШВЕДИЋ
Снимимо Горан СТАНКОВИЋ